

STØTTET AF

Kvægafgiftsfonden**VELKOMMEN TIL "ELITENS KALVEPASSERE"**

Dagens dagsorden

- Generel information om projektet v. Terese Jarltoft
- Råmælkens betydning samt råmælksmanagement v. Terese Jarltoft
- Energitildeling v. Annedorte Jensen

Frokost

- Betydning af vand og anvendelse af elektrolyt v. Mogens Vestergaard
- Sygdomsgennemgang v. Terese Jarltoft

Kaffe

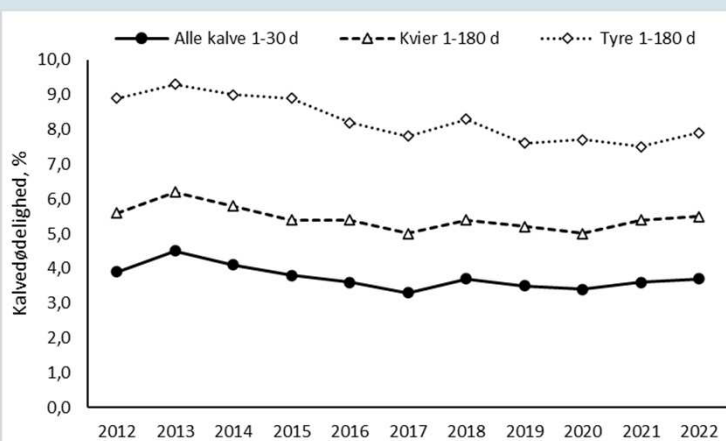
- Hygiejne og rengøring v. Mogens Vestergaard
- Sådan gør vi hinanden bedre v. Terese Jarltoft
- Tak for i dag

SAGRO
Viden og vækst

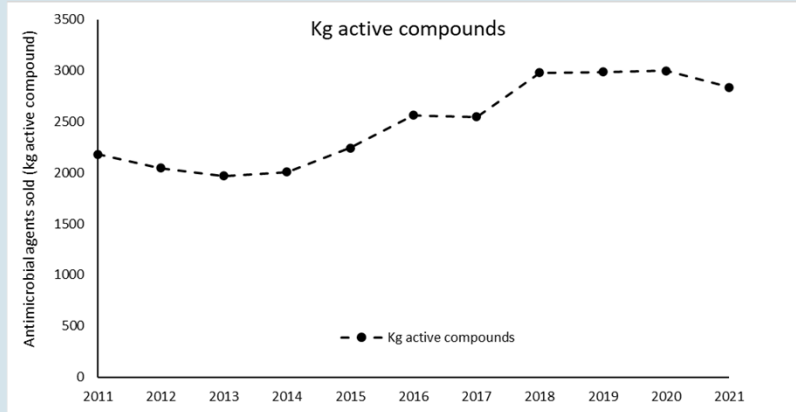
Kort baggrund for projektet

Udvikling i kalvedødelighed 2012-2022

Kilde: Seges Innovation

Udvikling i medicinforbrug til kalve 2011-2021

Kilde: Danmap

SAGRO
Viden og vækst

Hvad er den mest sygdomsfremkaldende organisme vores kalve møder?

Homo Sapiens = Mennesket

SAGRO
Viden og vækst

Projektets formål

At skabe robuste og sunde kalve ved at:

- ▶ Uddanne "Elitens kalvepassere"
- ▶ Skabe et fællesskab omkring kalvepasning i 8 kalvefokusgrupper
- ▶ Opbygge viden omkring kalvepasning
- ▶ Lære at anvende praktiske værktøjer til kalvepasning

I har sagt JA til at være en del af "Elitens kalvepassere"

Vi tror på at I kan være med
til at gøre en forskel!

Kursusplan

Tovholder for fokusgruppen:			Terese Jarltoft
Område			Skørping Gruppen
Årstal	Måned	Møde num	Mødeforløb 2023-2025
2023	22-sep	1	Fælles intromøde i Aalborg
2023	Okt/Nov	2	Nøgletalsgennemgang, målsætninger og vægtvurdering (TJA)
2023	Nov/Dec	3	Screening - D. (TJA)
2024	Jan/Feb	4	Råmælk (TJA)
2024	Apr/Maj	5	Serum Brix% (LA)
2024	Sep/Okt	6	Screening - L. (TJA)
2024	Nov/Dec	7	Mælkefodring (ADJ)
2025	Jan/Feb	8	Rengøring og hygiejne (TJA)
2025	Apr/Maj	9	Målrettet opsamling (TJA)
2025	Sep/Okt	10	Fælles opsamling og afslutning

LA: Lene Agerskov

TJA: Terese Jarltoft

ADJ: Annedorte Jensen

Se plan for din specifikke kalvefokusgruppe

Kursusplan

Tovholder for fokusgruppen:			Annedorte Jensen
Område			Asaa Gruppen
Årstal	Måned	Møde num	Mødeforløb 2023-2025
2023	22-sep	1	Fælles intromøde i Aalborg
2023	Okt/Nov	2	Nøgletalsgennemgang, målsætninger og vægtvurdering (ADJ)
2023	Nov/Dec	3	Screening - D. (ADJ)
2024	Jan/Feb	4	Mælkefodring (ADJ)
2024	Apr/Maj	5	Serum Brix% (LA)
2024	Sep/Okt	6	Screening - L. (ADJ)
2024	Nov/Dec	7	Råmælk (TJA)
2025	Jan/Feb	8	Rengøring og hygiejne (ADJ)
2025	Apr/Maj	9	Målrettet opsamling (ADJ)
2025	Sep/Okt	10	Fælles opsamling og afslutning

LA: Lene Agerskov

TJA: Terese Jarltoft

ADJ: Annedorte Jensen

Se plan for din specifikke kalvefokusgruppe

Dagsordenen for kalvefokusgruppe møder

Møderne er af ca. 3 timers varighed, afhængig af praktisk træning

Afholdes på de deltagende bedrifter

Typisk dagsorden for møde:

- Staldrunde, med gennemgang af kælvningsafdeling, småkalve og kalvestald samt producere for kalvepasning
- Besøgsvært præsenterer en succes samt finder en problemstilling
- Dagens praktiske træning
- Frokost
- Opsamling på staldrunde
 - Gennemgang af nøgletal
 - Feedback fra gruppen
 - Udpegning og prioritering af fokusområder
 - Løsningsforslag gennemgås for ejer/driftsleder og tilpasses herefter
- Benchmarking på udvalgte nøgletal i gruppen
- Bordet rundt

Facebook gruppe anvendes til løbende sparring

Elitens Kalvepassere APJ

Inviter

Debat Udvalgt Rum Medlemmer Begivenheder Medier Filer

Skriv noget ...

Anonymt opslag Billede/video Rum

Udvalgte

Mest relevante

Kalverrådgiver Annedorte Jensen

Kære alle

Om

Privat
Der er kun medlemmer, som kan se, hvem der er med i gruppen samt deres opslag.

Synlig
Alle kan finde denne gruppe.

Læs mere

Vi har brug for Jeres hjælp til at blive medlem!

Hvad ønsker vi af Jer

Motivation

- ▶ At I er motiveret for at blive "Elitens kalvepasser" og har opbakning til dette
- ▶ At I er motiveret for at hjælpe hinanden til at blive bedre
- ▶ At I deltager aktivt i møder og tager imod/giver konstruktiv kritik

Deltagelse og mødepligt

- ▶ At I deltager på alle møder
- ▶ At I kan forstå og tale dansk

Registreringer

- ▶ At I udfører elektronisk medicinregistrering I DMS eller er klar til at igangsætte dette
- vi tilbyder gratis kursus, for de der har behov for dette
- ▶ At I er villige til at foretage periodevise registreringer ift. Råmælkskvalitet, passiv immunisering af kalve samt vejninger af kalve med målebånd.

Afslutning

Forløbet afsluttes med

- ▶ en fælles opsamling for alle "Elitens kalvepassere"
- ▶ kåring af højdespringere, på niveau af kalvefokusgrupper

Informationer

Navn og kontaktinformationer på deltagere

- ▶ CHR nummer
- ▶ Fulde navn på deltager
- ▶ E-mail
- ▶ Telefon nummer

Skriv jer på
udleveret seddel

Hils på jeres kalvefokusgruppe i pausen

- ▶ Se gruppeoversigt samt navn på tovholder

Projektet er støttet af Kvægafgiftsfonden

SAGRO
Viden og vækst

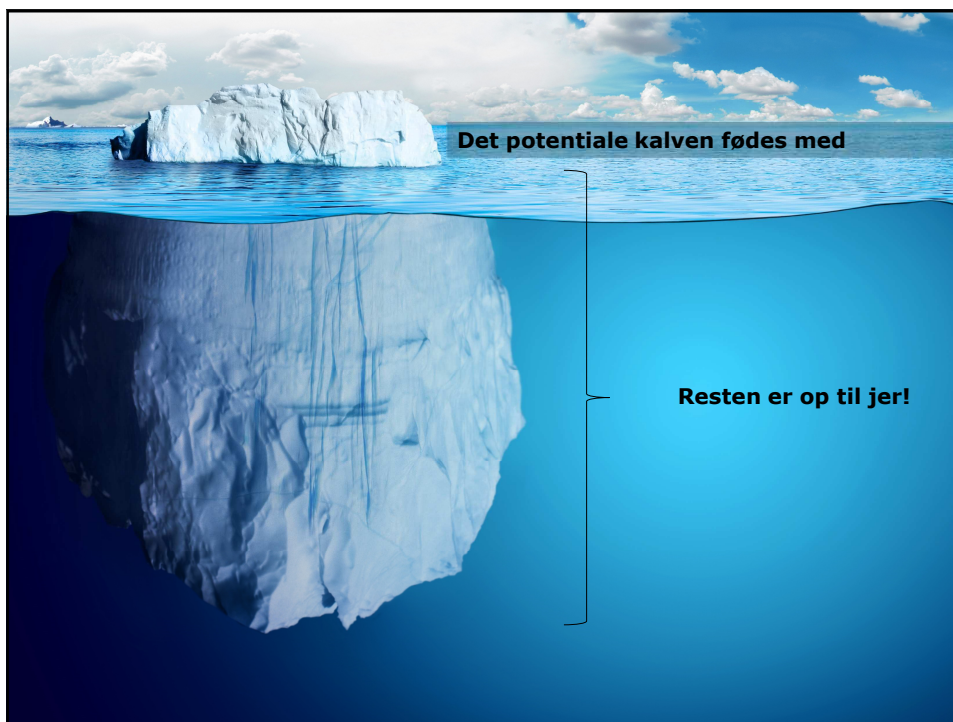

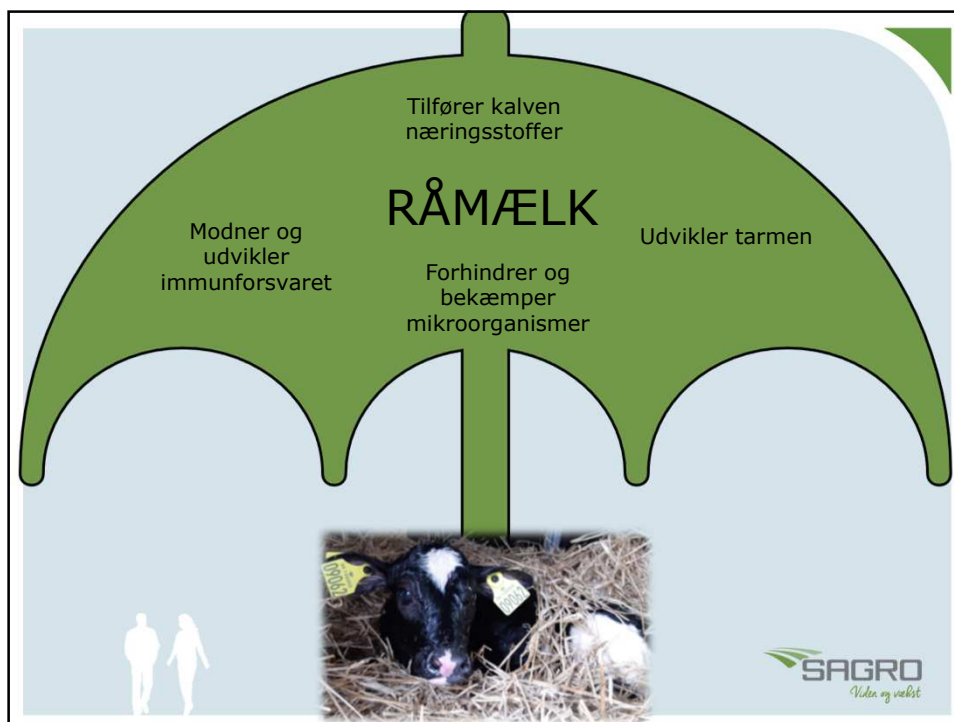

Råmælkens betydning samt management

Terese Myhlendorph-Jarltoft
Kalve-, Slagtekalverrådgiver & Ph.d. studerende
SAGRO, DLBR Slagtekalve & Aarhus Universitet
Tlf: 2311 8618
Email: tja@sagro.dk

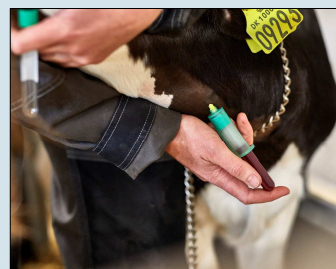
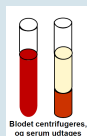

Passiv immunisering – et mål for succes

Immunitet kan nemt tjekkes fra staldgangen

- ▶ Dyrlæge udtager blodprøve fra minimum 10 kalve yngre end 10 dage
- ▶ Centrifugerer blod, udtager serum og måler Brix%

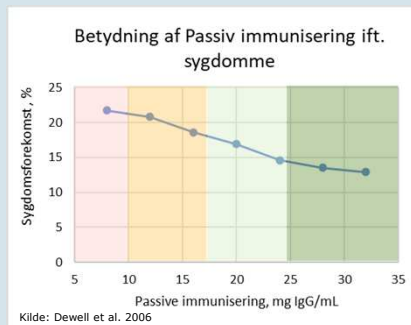
Kategorier for passiv immunisering

Kategori	Serum IgG mg/mL	Total protein g/dL	Brix %	Andel af kalve %
Fremragende	>25.0	>6.2	>9.4	>40
God	18.0-24.9	5.8-6.1	8.9-9.3	~30
Ok	10.0-17.9	5.1-5.7	8.1-8.8	~20
Dårlig	<10.0	<5.1	<8.1	<10

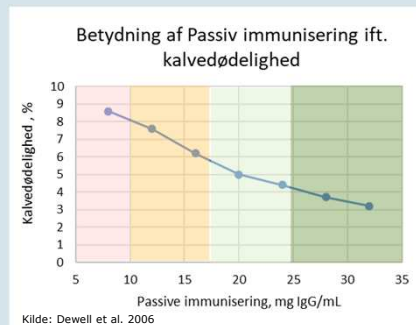
(kilde: Lombard et al. 2020)

Fordele ved succesfuld råmælkshåndtering og passiv immunisering af kalve

Betydning af passiv immunisering

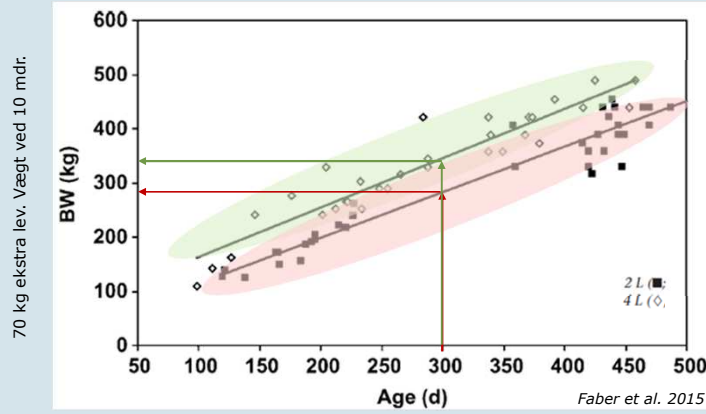
- 41 %

- 63 %

Råmæksmængde ift. tilvækst

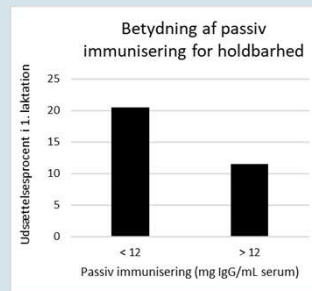

Kvie-studie har vist tilvækst (100-500 dage)
øget fra 800 g/dag til 1.030 g/dag

+ 29 % forøgelse

Passiv immunisering ift. Holdbarhed

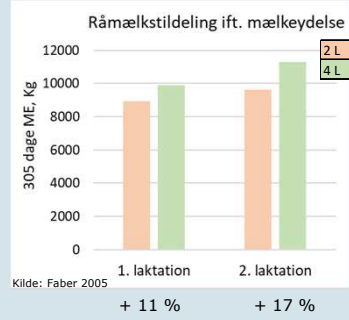

Kilde: Robison et al. 1988

44 %
reduktion

Passiv immunisering ift. mælkeydelse

DeNice et al. 1989 har i 1. laktation vist:
+8,5 kg mælk pr. mg IgG/mL serum

SAGRO
Viden og vækst

RÅMÆLK
Det flydende guld!

Råmælkskvalitet – generelt ses en stor variation

- ▶ Malk koen hurtigt efter kælvning
- ▶ Vacciner goldkøer og kælvkvier
- ▶ Undgå stress (fx. varme og overbelægning)
- ▶ Sikrer høj tilgængelighed af foder og vand
- ▶ Undgå kort goldkoperiode (< 21 dage)

Hvad er status på din råmælkskvalitet ift. antistofindhold?

- ▶ Mål din kvalitet med et refraktometer

Kategori (HOL)	IgG mg/mL	Brix %	IgG optag ved 4 L råmælk mg IgG/kalv
Fremragende	> 100	26	400
God	75	24	300
Ok	50	22	200
"Dårlig"	< 25	19	100

OBS. Andre værdier for Jersey
50 mg IgG/mL = 18 Brix%

Kategorier defineret af Terese

Obs. Al råmælk er "god råmælk" – Intet råmælk bør kasseres!

Råmælksmanagement for eliten

Lav bakterievækst

- ▶ Hold høj hygiejne omkring udmalkning, udstyr, opbevaring samt ved hurtig nedkøling efter udmalkning

Hurtig tildeling efter fødsel

- ▶ Optimalt set 1-2 timer efter fødsel (senest 6 timer)
Gem evt. det bedste råmælk til kalve født "udenfor arbejdstid"

Mængde

- ▶ 7,5 til 10 % af fødselsvægt (Fx. en 40 kg kalv skal have 4 L)
Tildel evt. flere gange, hvis kalven ikke kan drikke fuld mængde
- ▶ Mål: >300 mg IgG optaget pr. kalv

Anvendelse af overgangsmælk

- ▶ Anvend overgangsmælk eller mælk tilsat råmælk de første min. 3 dage

Tilskud af råmælk som terapi for fx diarré

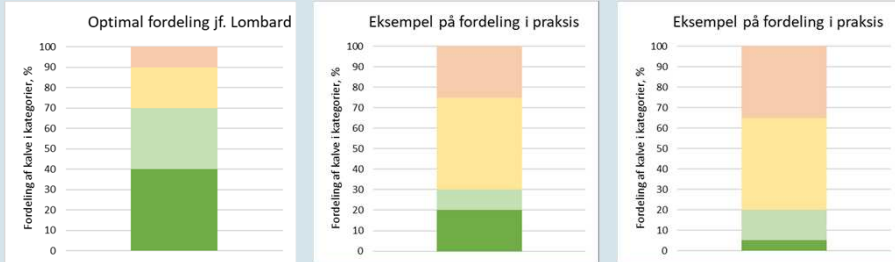
- ▶ Tilsæt 350-700 ml råmælk pr. mælkefodring

Lykkes det? - Følg op på jeres råmælksrutiner

Passiv immunisering - Et godt opfølgingsværktøj

Kategori
Fremragende
God
Ok
Dårlig

Evaluér på resultatet og tilpas jeres rutiner herefter.

SAGRO
Viden og vækst

Din Kalverådgiver – hvem er jeg?

- Født og opvokset på Ny Tollund med 60 køer i bindestald.
- Agrobiolog fra Aarhus Universitet
- Seges – DLBR Slagtekalve
- Kjargaarden I/S - Slagtekalve
- Øster Haunstrup - Malkekøer
- Selvstændig rådgiver med fokus på småkalve
- Barsel 01.02.24

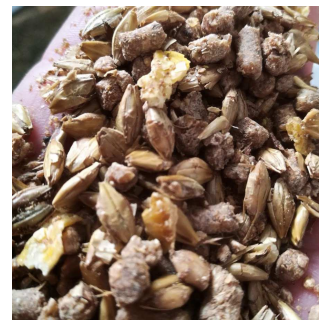
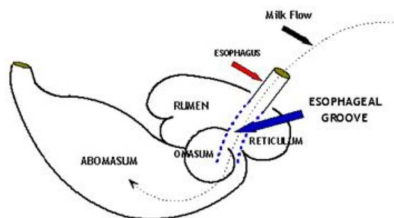
Kalvens energibehov
Mælkefodring
Mælkeerstatninger
Fravænning
Fodring efter fravænning
Fodring i praksis

Hvorfor er det nu lige at kalven skal have mælk?

- Kalven har 4 maver – MEN ved fødsel er det kun løben der er funktionsdygtig.
- Kalven er altså 100% afhængig af mælken.

- Øget energitildeling øger kalvens immunforsvar
- Færre lungebetændelser og kroniske lungelidelser
- Fokus på fravæningen – overgangen fra mælk til fast foder.

Kalven skal tilbydes kraftfoder fra dag 1

Mælk er ikke bare mælk!

Jagten på den perfekte strategi!

- **Højere mælkemængder i de første fire uger af kalvens liv**
 - Optaget af fast foder er begrænset
 - Lav foderudnyttelse af fast foder
 - Mere mælk vil øge tilvækst, sundhed- og velfærd hos kalven
- **Nedtrapning**
 - Lavere mælkemængder efter 4 uger
 - Øget optag af fast foder (kompensation for mangel på energi)
 - Fast foder vil stimulere vomudvikling
 - Under og efter fravæning vil kalven være klar til at optage og udnytte større mængder af fast foder

7

Hvad indeholder din mælkeerstatning?

- Laktose
- Protein (fra **mælk** eller planter – hvede, soja, raps...)
- Fedt (fra planter – **kokus, palme**, solsikke, raps...)
- Træstof (Ligning = ufordøjelige kulhydrater)
- Rååske (mineraler, kridt, fyldstoffer)
- Vitaminer
- Mineraler

OBS på kvaliteten af din mælkeerstatning!

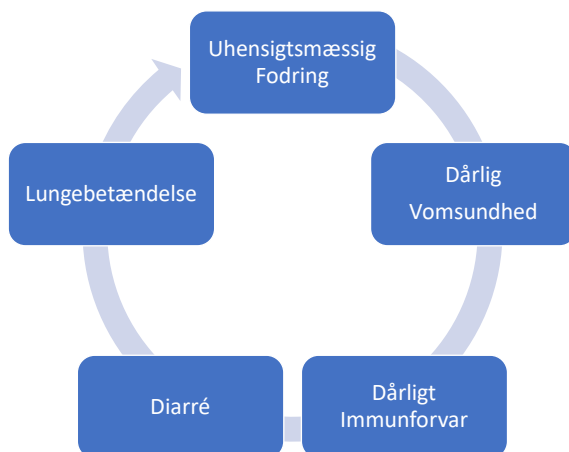
Fodring efter fravænning

- Fuldfoder eller kraftfoder?
- Køernes TMR?
- Ren ensilage?
- Halm eller hør? Snitlængde?
- Stivelsesniveau?

- Der findes ikke kun én opskrift der virker i praksis, men husk at...
 - - Kviekalve ikke er malkekøer
 - - Kviekalve ikke er slagtekalve
 - - Kig ikke i DMS – kig på kalvene ☺

Fodringen skal sikre optimal tilvækst og sundhed!

11

Stil skarpt på det der giver værdi!

Vand til kalve

Mogens Vestergaard
Institut for Husdyr- og Veterinærvidenskab, Aarhus Universitet, Foulum
og
SEGES Innovation, Skejby

Vandet skal være der...

**EU lov/forordning siger at kalve
skal have adgang til drikkevand**

Hvor meget vand drikker kalven?

Alder

Opstaldning

Temperatur

+/-
elektrolytter

Mælke-
mængde

Vandets
kvalitet

Type af
mælk

Kvalitet af
kraftfoder

Hvad får
den af
fast foder

Koncentration
af
mælkepulver

Hvad betyder kvaliteten af vandet?

Hvad betyder vandets temperatur?

- Forsøg med 75 dage gamle kalve
- Udetemp = 4 C
- Valgfrit: almindeligt vand (10 C) eller varmt (35 C)
- 76 % foretrak varmt vand

Hvornår må man give vand efter mælkefodring?

Hvornår i kalvens liv er vand et ekstra vigtigt?

- Fravænning
- Indsættelse (slagtekalve)

Hvorfor
det?

Hvor meget vand skal kalven have ved fravænning?

- Min. 3-4 liter pr. kg kraftfoder

Hvordan drikker kalven vand?

- Kalve er sugedrikkere - så vand fra overflade er mest optimalt
- Fungerer det med drikkekopper...
- Kan kalven finde ud af at vippe ventilen...

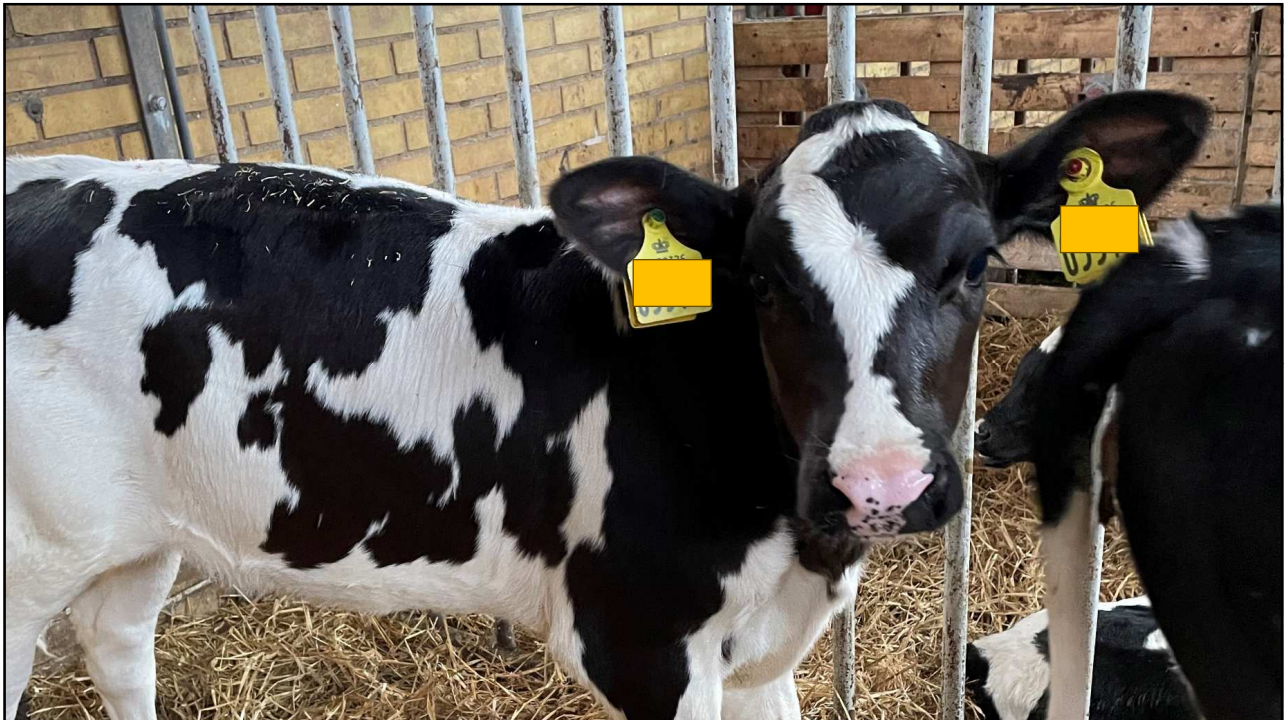
Hvad hvis kalven får diarré?

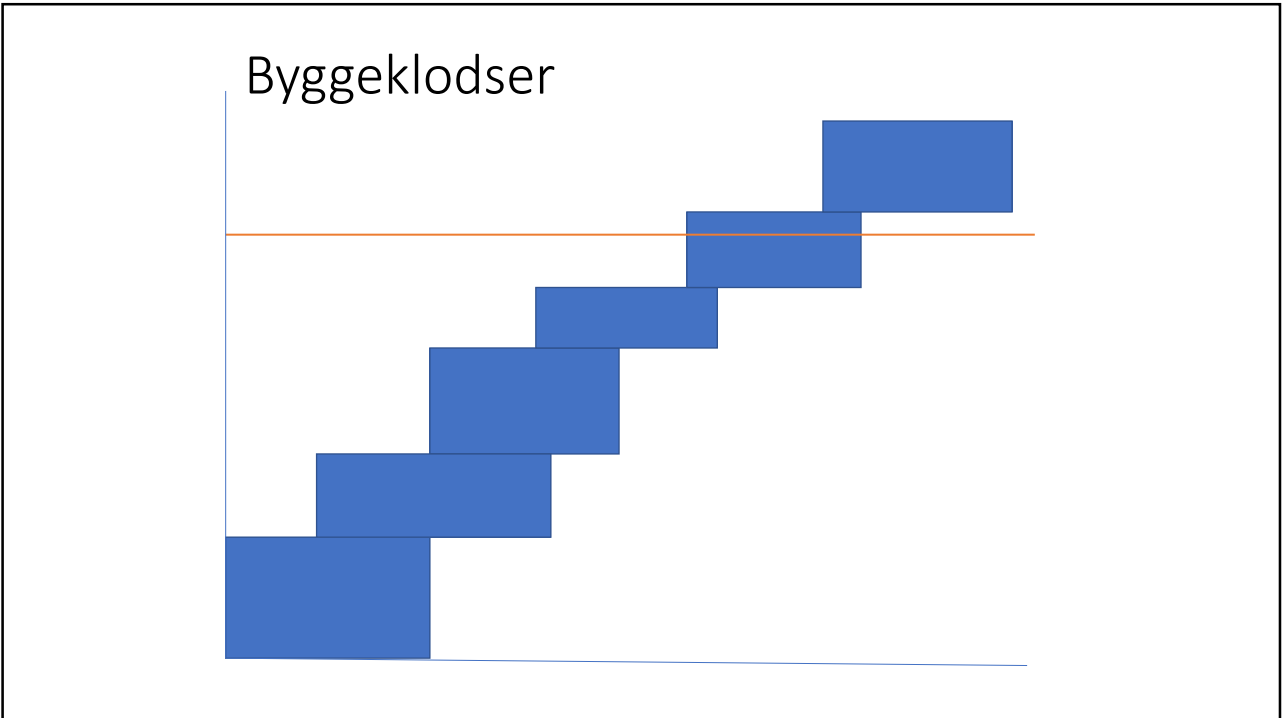
- Kalvens vandoptagelse vil øges, hvis kalven er let dehydreret

Sygdomsgennemgang

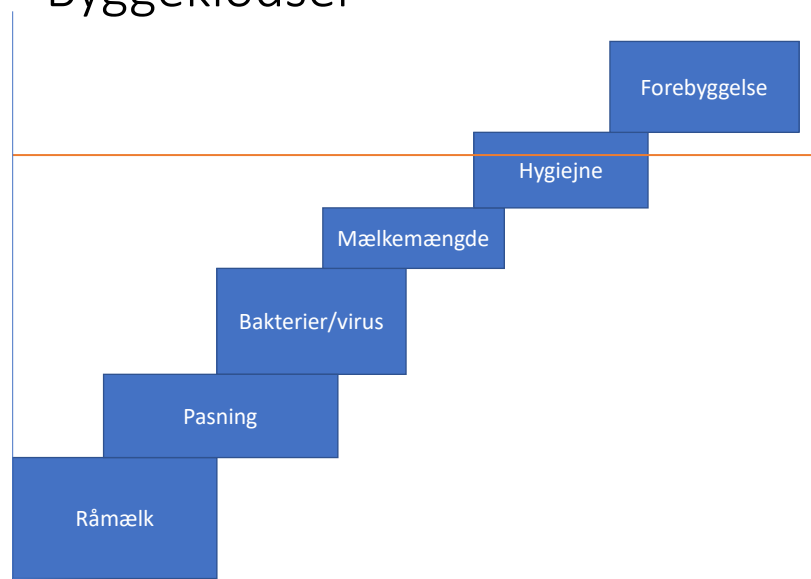
Kickoff introduktionsdag 22. september 2023

Lene Agerskov & Terese Jarltoft

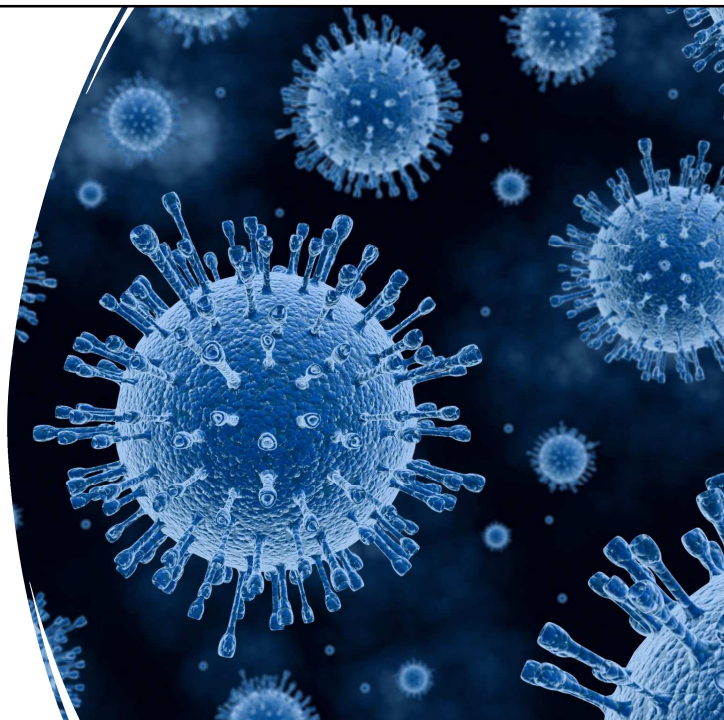
Byggeklodser

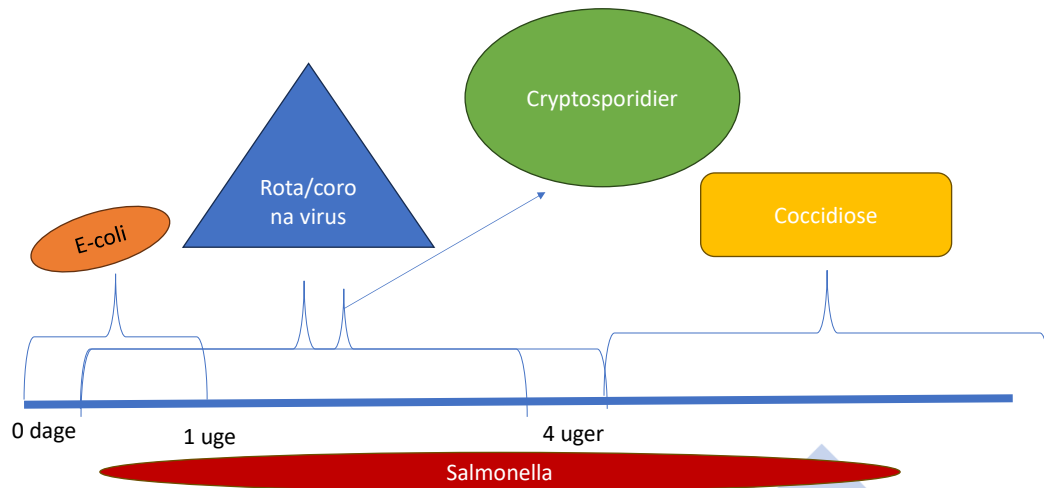
Flere kategorier af diarréer

- Bakterier
- Virus
- Parasitter
- Fodringsbetinget/Management

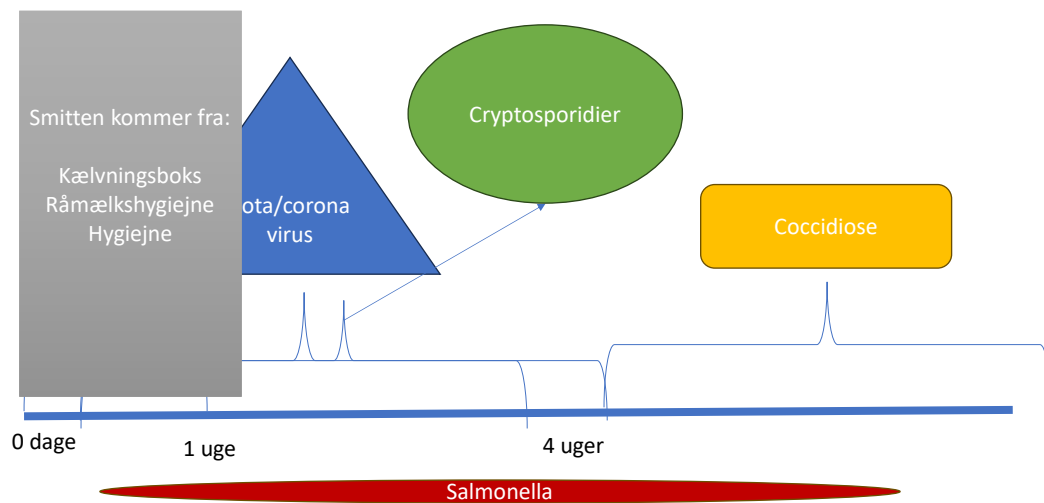
- Er kalven almen påvirket af diarréen??

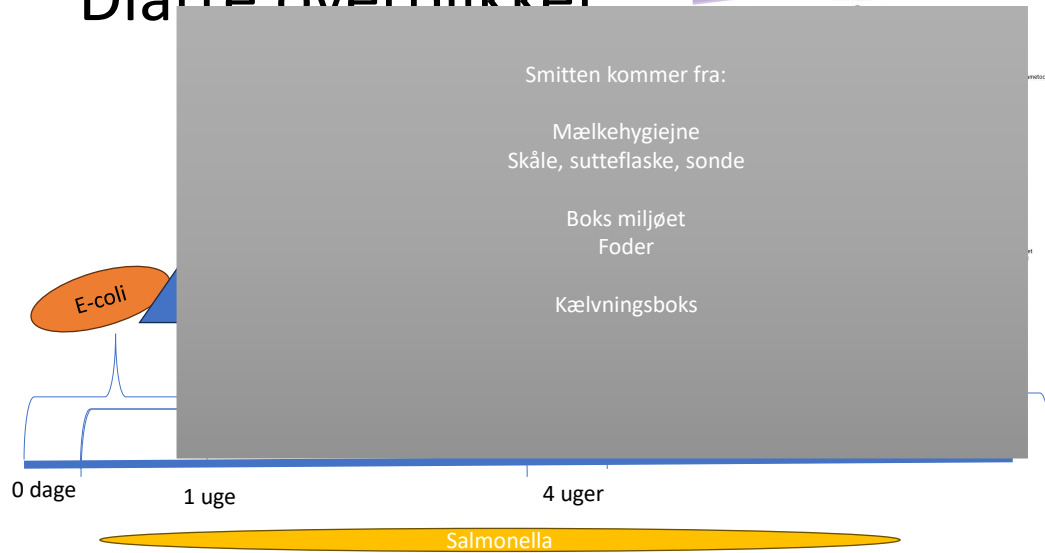
Diarre overblikket

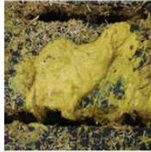
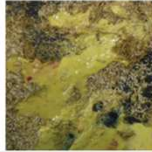
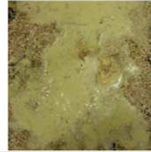
Diarre overblikket

Diarre overblikket

Hvornår har en kalv diarré - Kliniske symptomer

Scorekriterier for diarré				
Item	0	1	2	3
Godningscore	Normal	Pasta konsistens	Tynd, men forbliver ovenpå stroelsen	Meget tynd, synker ned gennem stroelsen
				
Sværhedsgrad	Normal	Mild diarré	Svær diarré	
Appetit	Normal	Normal	Nedsat eller fraværende	
Sutterrefleks	Normal	Let nedsat	Markant nedsat eller fraværende	
Kropsholdning	Stående eller liggende	Stående eller liggende	Liggende i brystleje eller på siden	
Bevægelse	Normal	Normal eller let vaklende	Valkende eller bevæger sig ikke	
Dehydrering	Ingen	1-3 mm indsynkning af øjne	≥4 mm indsynkning af øjne	
	Hudfoldstest på hals < 3 sekunder	Hudfoldstest på hals max 3-5 sekunder	Hudfoldstest på hals > 6 sekunder	
Temperatur	37.4-38.3°C	38.4-38.8°C	38.9-39.4°C	≤37.7 or ≥39.4°C

Score 2-3: Mild
Score ≥ 4: Svær

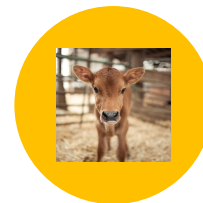
Optimal behandling af diarréer !

UNDERSØG HVILKE UDFORDRINGER I HAR DERUDE

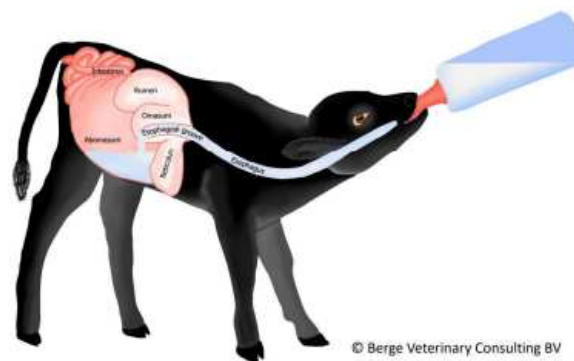
VIGTIGT MED SMERTEBEHANDLING OG ELEKTROLYTTER TIL DE FLESTE DIARRER
FASTHOLD MÆLKETILDELINGEN. EVT. SMÅ PORTIONER

DER BRUGES ALT FOR MEGET AB, SOM IKKE ER NØDVENDIGT

Brug suttespand til syge kalve

- Så sikre vi at mælken kommer i løben
- Syge kalve kommer sig hurtigere når de fodres med suttespand
- Aldrig MÆLK med sonde

Elektrolytter til diarre

- Vigtigt med lille mængde mange gange (2 L til stor race, 1 liter til lille race)
- Skal forbedre kalvens almen tilstand, og ikke afføringens konsistens
- VIGTIGT - Brug den rigtige dosis!

Luftvejslidelser

- Multifaktoriel sygdom
 - Bakterier/virus
 - Immunitet ved kalvene
 - Management/miljø
 - Stress
 - Opstaldning
 - Sæson
 - Træk/kulde
 - Opstaldning
 - Fodring

Calf Health Scoring Criteria			
	1	2	3
Temperature	101-101.9	102-102.9	≥103
Cough	Induce single cough	Induced repeated coughs or occasional spontaneous cough	Repeated spontaneous coughs
Nasal discharge	Normal serous discharge	Small amount of unilateral cloudy discharge	Bilateral, cloudy or excessive mucus discharge
Eye scores	Normal	Small amount of ocular discharge	Moderate amount of bilateral discharge
Ear scores	Normal	Ear flick or head shake	Slight unilateral droop
Fecal scores	Normal	Semi-formed, pasty	Loose, but stays on top of bedding
			Watery, sifts through bedding

http://www.vetmed.wisc.edu/dms/fapm/fapmtools/8calf/calf_health_scoring_chart.pdf

Diagnostik

Hygiejne og rengøring

'Intro-dag' for Elitens Kalvepassere

Henrik Læssøe Martin, SEGES

15. September 2023

Hygiejne og rengøring

- Et af de vigtigste forebyggende tiltag
- At gøre rent / At holde rent
- Måske er det træls at gøre rent, men...
 - ...det er lækkert at arbejde i/med noget, der er rent
 - ...det giver stabilitet og bedre sundhed

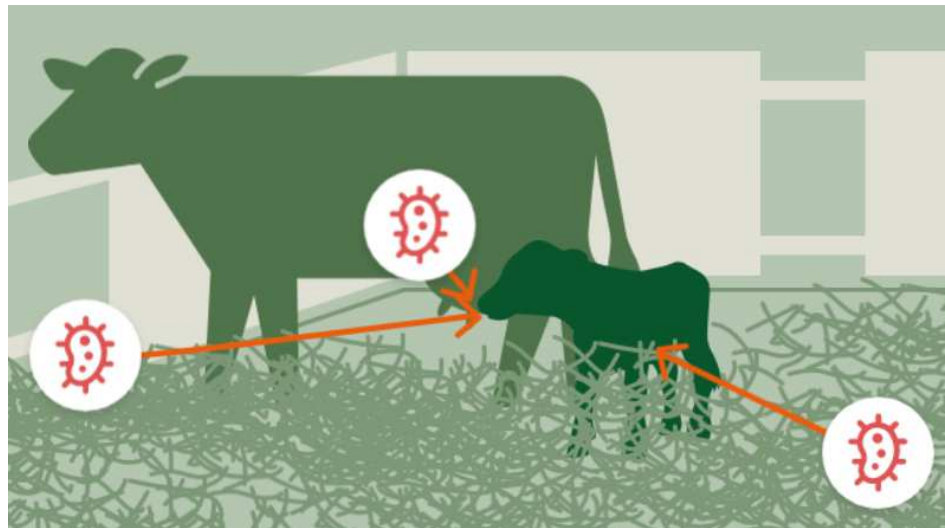
Hygiejne og rengøring

- Allervigtigst omkring kælving, småkalve og malkning

Sygdomsproblemer hos kalve relateret til hygiejne

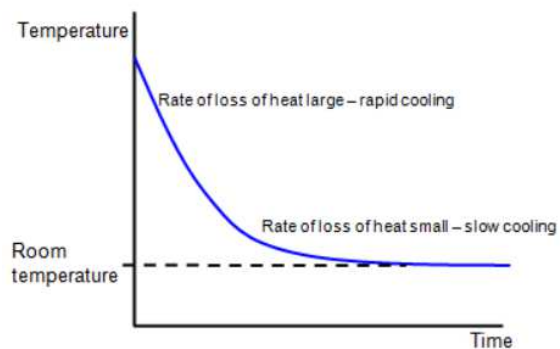
- Diarré
- Navlebetændelse
- Blodforgiftning
- Dødsfald

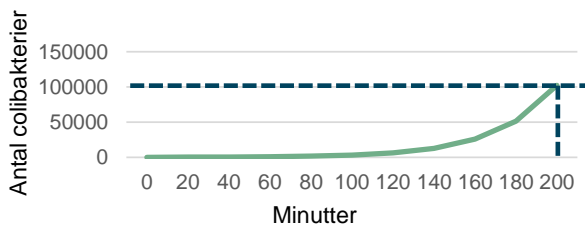
Hvordan går det med råmælken / mælken...

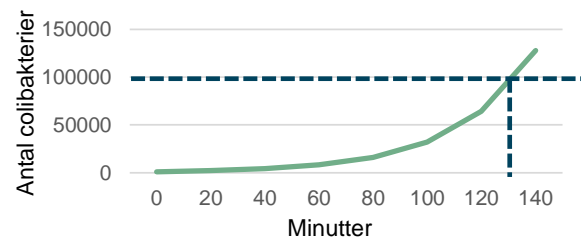
- Bakterier i råmælk hæmmer optagelse af antistoffer
- Antallet af coli-bakterier kan fordobles på 20 min. ved staldtemperatur (20°C)

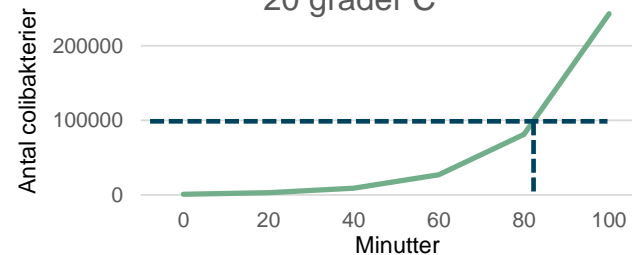
Start 100 bakterier temp. 20 grader C

Start 1000 bakterier temp. 20 grader C

Start 1000 bakterier temp. 40-20 grader C

Det handler om at undgå...

- Gødning (Lort)
- Belægnings (sonder, sutter, mælkespande, mælketaxa, slanger, pakninger...)
- Rent
- Tildækket
- Køling

De vigtige trin i rengøringen...

- Udmugning
 - Grovrengøring
 - Vask m. sæbe
 - Udtørring
 - Desinfektion
-
- Strøning

Person- og besøgshygiejne

- Vi kan selv komme til at flytte smitte mellem besætninger
- Vi kan komme til at flytte smitte mellem forskellige dyr og dyregrupper i vores egen besætning
 - Ved fodring
 - Ved behandling
 - Ved flytning af dyr
 - Ved rengøring

Støvler

Hænder

Tøj

Redskaber

Som elitens kalvepassere skal vi...

- Forstå sammenhænge mellem hygiejne og sundhed
- Huske på dem i vores daglige arbejde
- Finde gode praktiske løsninger

Sådan gør vi hinanden bedre.....

'Intro-dag' for Elitens Kalvepassere

Betina B. Tvistholm, SEGES
15. September 2023

SEGES
INNOVATION

Hvordan gør vi hinanden bedre.....

- Det handler om JER
- Om jeres hverdag, trivsel og jeres performance
- Som Elitens Kalvepassere så er det vigtigt at I har det godt og at sikre jeres trivsel
- At I alle tager ansvar for dette 😊
- Fokus på
 - Det vi ønsker at opnå – ikke fokus på det vi vil undgå

SEGES
INNOVATION

De ventende ved busstoppestedet

Amerikansk fodbold-hold

Hvad er forskellen?

SEGES
INNOVATION

Gruppe versus Team

En gruppe:

- Gruppen har ikke en klart defineret fælles opgave med fælles ansvar.
- Gruppens medlemmer har individuelle mål, der er lille afhængighed imellem deltagerne og de belønnes individuelt.

Et team:

- Har en afgrænset opgave/opgaveportefølje der kræver flere deltageres kompetencer, og som de har et fælles ansvar for at løse. Dog stadig individuelt ansvar.
- Teamet har klare fælles mål, højere grad af afhængighed imellem deltagerne og belønnes oftest kollektivt.
- Villighed til at ofre individuelle mål for teamets mål

En gruppe

-individuelle mål, opgaver og ansvar, mindre afhængighed

Et team

-fælles mål, opgaver og ansvar, større afhængighed

Kontinuum

SEGES
INNOVATION

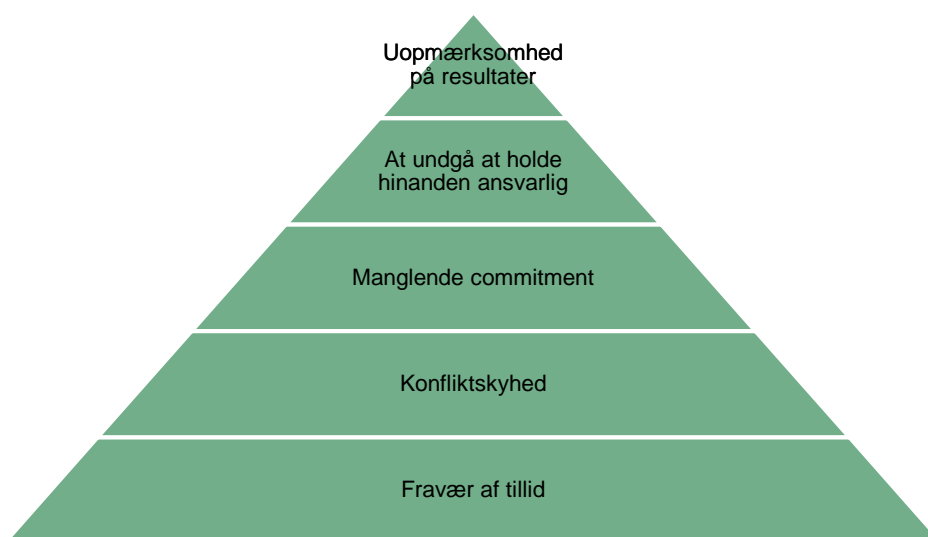

Teams er arbejdsformernes Ferrari'er.

De er højt-ydende,
men kræver megen
vedligeholdelse og
mange slags indsatser.

SEGES
INNOVATION

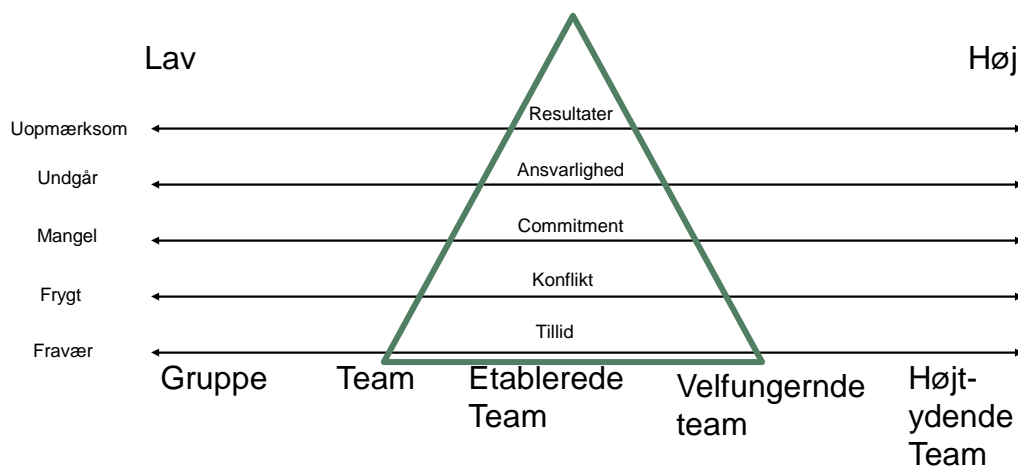
Lencioni – fem dysfunktioner i et team

SEGES
INNOVATION

Overvindelse af de fem dysfunktioner i team

7

SEGES
INNOVATION

Forskellige værktøjer til team arbejde

- Evaluere jeres team i forhold til de fem dysfunktioner
- Personlige historier, team effektivitetsøvelse, oplevelsesbaseret teamøvelser,
- Kend egen og hinandens personlighed og adfærdsmønstre
 - MBTI, DISC, Whole Brain etc
- Andre: videreformidling af indgåede aftaler, deadlines, mål og standarder(hvem gør hvad for at nå målene), status-evalueringer, teambelønninger, resultatorienteret belønninger

SEGES
INNOVATION

VORES RYGSÆK = VORES LOGIK = VORES SYN PÅ VERDEN

*Den mest fornemme måde at være anerkendende på,
er at være oprigtigt interesseret og nysgerrig på den
andens intention og bestræbelser!*

Livsfilosofi
Erkendelsesteori
Værdier
Smag og behag
Hypoteser
Paradigme
Teori
Faglig praksis
Teknikker / Værktøjer
Konkret praksis / handlen

SEGES
INNOVATION

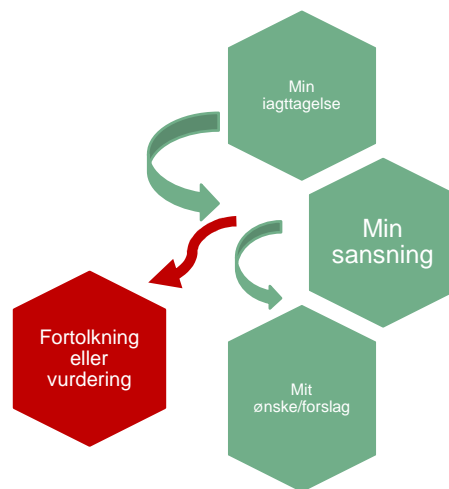
Multivers - Mange logikker og perspektiver

SEGES
INNOVATION

SEGES
INNOVATION

Feedback model – bliv på din egen bane halvdel

SEGES
INNOVATION

Feedbackmodellen – gode råd

- Beskrivende – ikke vurderende
- Specifik – ikke generel
- Jeg-form
- Rettet mod adfærd
- Ønsket (ikke påtvunget)
- Hurtig efter adfærd
- Dialog
- Fremadrettet

Krav til god feedback

- Lyt til feedbacken
- Lyt aktivt
- Hold dig til sagen
- Stil gerne uddybende spørgsmål
- Forstå budskabet
- Spørg andre om de har gjort tilsvarende observationer
- Ikke forsvarsposition

Råd til modtageren

- Spørg om lov til at give feedback
- Hurtig efter observationen
- Husk jeg-form
- Beskriv det du ser – observationer
- Beskriv hvad du oplever – føler
- Vurder aldrig motiver bag handling

Råd til den der giver

SEGES
INNOVATION

Kropssprog

SEGES
INNOVATION

Sådan gør vi hinanden bedre.....

- Hav mod til at vise sårbarhed
- Hav respekt for andre mennesker og deres værdier
- Vær nysgerrighed
- Tag ansvar for jer selv
- Arbejd på tillid mellem kollegaer og leder
- Styrk teamånden
- Bliv på egen banehalvdel
- God og klar kommunikation
- Giv hinanden feedback
- **Skab hermed øget trivsel og arbejdsglæde for jer – og robuste kalve**

SEGES
INNOVATION

SEGES
INNOVATION